СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 270. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 17 листопада, 1934. VOL. XLII. No. 270. Jersey City, N. J., Saturday, November 17, 1934 THREE CENTS.

ВЖЕ КОЛО ЧОТИРИ МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ ВИПЛАТИВ У. Н. СОЮЗ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ЯК ПОСМЕРТНІ ЗАПОМОГИ ТА ЗПРИВОДУ РІЖНИХ НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

ВЖЕ 40 РОКІВ БУДУЄ У. Н. СОЮЗ УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ СИЛУ В АМЕРИЦІ.

ВЖЕ 40 РОКІВ ДОПОМАГАЄ СЛОВОМ І ДІЛОМ ВИЗВОЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

А ЧИ ПОДУМАЛИ МИ ПРО ТЕ, ЩОБ СОЮЗ ДАЛІ ПРОДОВЖАВ ТУ РОБОТУ В НАСТУПНИХ 40 РОКАХ?

КОЛИ ПОДУМАЛИ, ПРИДБАЙМО КОЖНИЙ З НАС У ТОЙ ЮВИЛЕЙНИЙ РІК ХОЧ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА У. Н. СОЮЗОВИ, А В ПЕРШУ ЧЕРГУ ВПИШІМ ДО СОЮЗА СВОЇ ДІТИ, БО ТОДІ ПЕВНО ЖИТИМЕ ДАЛІ В АМЕРИЦІ УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ І БУДЕ ПИШАТИСЬ УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ.

СПІЛЬНІ НАРАДИ БИЗНЕСУ З УРЯДОМ

ВАШИНГТОН. — Уряд сподівається важної допомоги від провідників американського бизнесу, що мають відбути цими днями довші конференції з представниками федерального уряду.

Говорити має кабінет президента Рузвелта та рада директорів Торговельної Палати Злучених Держав. На нарадах вирішать нові засоби, що мають урухомити бизнес, без чого ціла відбудова краю неможлива.

Політики вважають охоту провідників Торговельної Палати говорити з урядом за один з вислідів останніх виборів.

ЗНАВЦІ МАЮТЬ УКЛАДАТИ ПЛЯН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН.—Знавці справ обезпечення проти безробіття на конференції Краєвого Комітету для Економічного Забезпечення чуються сильно заохочені промовою президента Рузвелта, що в ній він показав на забезпечення від безробіття як на найважнішу й одиноку справу, котру уряд має вирішити в найближчій будучности.

Знавці хочуть придумати для забезпечення проти безробіття такий плян, який справді „мав би зуби", себто давав би справжню захорону проти безробіття та міг би звязувати всі інтересовані сторони так, щоб вони не могли від зобовязань викручуватися.

На конференції виступало в четвер багато бесідників з домаганнями до федерального уряду, щоб він давав стейтам допомогу.

Секретарка праці Перкинс заповідала в своїй промові, що незадовго Америка буде примушена взятися вирішити питання пенсій на старість.

ПОЧТОВИЙ УРЯД ВИКАЗУЄ ДОБРИЙ РУХ.

ВАШИНГТОН. — Почтовий уряд виказав за фіскальний рік, що скінчився 30 червня, надвишку в сумі 12 міліонів 161 тисяч долярів.

Це була найбільша надвишка, котру цей департамент виказав від року 1918.

Надвишку вважають признакою поправи бизнесових умовин у краю, бо ослаблення бизнесового руху все потягає за собою ослаблення почтового руху.

НАРАДА ВИКОНАВЧИХ КОМІТЕТІВ УРС І УНС В СПРАВІ ЗЛУКИ.

СКРЕНТОН (Па.). — День 15-го листопада 1934 р. відбулися тут у домівці Українського Робітничого Союза наради Виконавчих Комітетів Українського Народного Союза й Українського Робітничого Союза та редакцій „Свободи" і „Народної Волі" в справі злуки обидвох організацій і їх органів.

У вичерпуючій дискусії обговорено способи, якими можна наблизити до себе асекураційні системи обидвох організацій, при чому порушено справу переходу членів зі старих на нові роди обезпечення, справу асекураційних резерв, позичок, процентів, табель, вкладок і обєднування відділів кожної організації в одній місцевости. Також обговорено справу видавництв.

Стверджено, що обидва Союзи мали, мають і будуть мати не тільки асекураційні завдання, але й громадські обовязки супроти іміграції і старого краю. Злука обидвох організацій повинна уможливити краще виконання тих цілей.

Дискусія виказала, що в звязку зі злукою є багато важних питань, котрих вирішення вимагає основної підготовки і провірення, заки можна буде виступити з практичним проєктом злуки обидвох Союзів.

ЖЕРТВИ ТАЙФУНУ НА ФІЛИПИНАХ.

МАНІЛА. — Урядники ріжних допомогових організацій обчисляють, що останній тайфун, що навістив цю околицю в середу, лишив коло 20,000 людей без даху над головою.

Тайфун захопив 11 провінцій. Шкоди величезні. Покищо знайдено 4 неживих. Пропало без сліду 30 осіб.

З ПОСТУПУ ЛІКАРСЬКОЇ НАУКИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Вилієм Г. Парк, директор розслідних лябораторій Департаменту Здоровля, подає до публичного відома, що лікарі департаменту пробували вже на дітях, хорих на дитячий параліж, нову протипаралїжову сировицю, придуману помічником д-ра Парка, д-ром Морісом Бровді. Сировицю защіплено 23 дітям і в кождім випадку защіплення дало вдоволяючі висліди. Лікарі вважають, що вони зробили незвичайно великий крок у боротьбі проти цеї страшної недуги.

Оповідаючи з одушевленням про ці висліди, д-р Парк рівночасно додав, що лікарі Департаменту Здоровля мають перед собою велике завдання, бо ствердити, на як довго захороняє ця сировиця дитину перед недугою.

МАПА УКРАЇНИ ЗПЕРЕД 250 ЛІТ.

Сенатор Сергій Шелухин подає вістку про нововинайдену мапу України, мабуть з року 1681. Зробив її фон Берге, високий державний урядник на службі курфірста Фридриха Вільгельма, що передше служив у Московщині і бував на Україні.

Ця мапа збереглась у державній бібліотеці міста Берліна, разом з латинськими написами. Всюди Україна зазначена як Україна — виразно, як правобічна і лівобічна Україна. Росія не називається на мапі інакше, як тільки Московія.

Отже вже тоді наша національна назва в Европі була знана.

Треба згадати, що назву „Україна" згадує вже татарський літопис під роком 1240. Потім ту назву стрічаємо на мапі фрунцуського короля Карла IX. під роком 1572. Знову в універсалах короля Стефана Баторія в 1596, у Боплана 1650, а далі в царських маніфестах Петра і Катерини II: з днем 3. вересня 1775, коли зруйновано Січ, а також у багатьох інших випадках. Значить, наша національна назва давно вже звісна і вживана на означення нашої землі і нашого народу.

САМОГУБСТВО ПІСЛЯ ПРОГРАНОГО ПРОЦЕСУ.

Господар з Торок, Микола Осмак, вів процес за землю з Катериною Бродовською. 24 вересня запав некорисний для нього присуд. Осмак так узяв це собі до серця, що, вертаючися з Перемишля додому, кинувся біля Медики під потяг і згинув на місці.

МАТИ — ПОТВОРА.

В Розтоках, на Покутті, поліція арештувала Олену Петринюк, яка морила голодом троє своїх дітей, щоб здобути по них у спадку 20 моргів поля. 20-літнього сина тримала в комірці, доки не збожеволів. 28-літня донька наслідком знущань втратила мову. Калікою стала 9-літня донечка. Арештована Петринюкова заявила, що діти є її власністю і вона має право обходитися з ними так, як їй подобається.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Подаємо до відома, що Календар на 1935 р., накладом „Свободи", вислано на адресу секретаря до всіх тих відділів У. Н. Союза, які надіслали свої замовлення. Календарі вислано почтою 15. листопада 1934 р.

Адм. „Свободи".

АЛЬКОГОЛЬ ЗАПРОВАДИВ ЙОГО ДО ТЮРМИ.

Столяр Петро Походенко, що мешкав у Рівному на передмісті, був хронічним алькоголіком. Все, що заробляв, пропивав, а коли не мав заробітків, продавав, що лише попало під руку з хати, і все йшло на горівку. Врешті жінка й діти його покинули. З майна лишилася ще в нього шопа, але й ту продав і гроші пропив. Не маючи більше грошей на горівку, що без неї не міг обійтися, Походенко вирішив підпалити шопу, яку щойно продав, але формально вона ще не перейшла на власність нового власника, щоб дістати асекураційну премію. Одначе щоб не впало на нього підозріння, Походенко одночасно підпалив і дім свого сусіда, Самсона Левчука, розраховуючи на те, що вогонь перекинеться і на його шопу. Та підпаляча, що свою „роботу" виконав дуже невдало, зловили на горячім учинку й посадили до вязниці, яка одинока здається його вилікує від алькоголю. За свій злочин він засів на лаві обвинувачених рівенського окружного суду, що засудив підпалача на 5 літ вязниці з позбавленням громадських прав на 5 літ.

ЦІКАВИЙ „ГАНДЕЛЬ".

З Лодзі повідомляють: Шкільна влада в Лодзі викрила цікаву аферу, що стоїть у безпосередньому звязку зі справою замикання приватних шкіл, яким відібрано право навчання. Кілька директорів цих шкіл навязали контакт з дирекціями публичних шкіл, з пропозицією відступити їм своїх учеників за 60 зл. від одного учня. Ці пропозиції відкинено. Учителі й посередники цього „гандлю" будуть позбавлені права навчання.

КОЛИ КАВКАЗ БУВ ІЩЕ ПІД МОРЕМ.

Сер Джан Мерай, батько модерної океанографії (науки про океани), жертвував недавно 20 тисяч фунтів стерлінгів на прослідження дна Індійського океану. Зорганізована за ці гроші наукова виправа поробила тепер надзвичайно важні відкриття на місці затопленої перед міліонами літ величезної суші, названої тепер Ґондвана, яка простягалася від Південної Америки через Африку й Індію аж до Австралії. Що так воно було, виходилоб з того факту, що на цих всіх чотирох континентах знаходяться ті самі скаменілі звірята й ростини, які походять ще з тих предавніх часів, коли Кавказ, Гімалаї, Альпи й Пиренеї були всі ще під морем.

Тепер знайшли на дні Індійського океану біля 3 тисячі метрів високе гірське пасмо, яке йде далеко на південь від острова Сокотра, що проти Арабії. Його серединою проходить глибокий жолоб, що був у тих предавніх часах мабуть продовженням корита ріки Інду. Потім прийшло якесь страшне потрясення земної кори, суша на місці нинішнього Індійського океану запалася глибоко під воду, а рівночасно видвигнулися на півночі від цього місця з води високі гори Кавказ та Гімалаї. В іншому місці, що на захід від ріки Інду, знайшла виправа Мерая широкий простір морського дна, з якого добуті на поверхню моря речі сильно чути неначе гнилими яйцями, себто сірководнем. У цьому місці нема на дні моря ніякого життя.

ВМИРАВ З ГОЛОДУ, А ЛЕЖАВ НА ГРОШАХ.

У Лодзі трапився цими днями такий випадок, що до одного жебрака мусіли прикликати авто ратункового поготівля, бо він умирав з голоду. Після того поліція зробила трус у його хаті й у його ліжку, в сінницу, знайшла 400 рублів у золоті та 2,800 злотих у готівці. З цих грошей заплатили за лікування жебрака у лічниці, а решту зложили на його рахунок у банку.

ТОРГУЮТЬ ДОЛЕЮ НАШОГО ЗАКАРПАТТЯ

УЖГОРОД (Закарпаття). — Населення Закарпаття особливо зацікавлене тим, що було предметом нарад, які відбулися між мадярським прем'єром Ґембешом і польським урядом. З самих польських газет виходить ясно, що Ґембеш їздив до Варшави, щоб порозумітися в справі спільних мадярсько-польських границь. Про це пише ужгородська „Свобода" таке:

„Як видно, „Венгер-Поляк два братанкі" торгують нашою долею — і то без нас. Це доказує про страшний упадок демократичного духа у тих двох державах. Кождий з нас з страхом і трепетом повинен думати про мадярсько-польські пляни. Бо яка доля нас чекалаб у Польщі, це занадто ясно виказує політика Поляків проти наших братів Галичан. Нищення нашої культури, замикання шкіл, виключування Українців з усіх публичних урядів, дика, варварська пацифікація — це смутні докази славянських взаємин у Польщі. А Мадярщина може змінилаб свою політику проти нас? Багато людей кажуть, що в Будапешті вже інакше думають, вже признають права до народнього життя і для немадярських народностей. Але правдиву їхню політику ясно зраджують „діла", то є політичні вчинки партій, що репрезентують наміри Будапешту. Ті партії дуже гостро переслідують усякі прояви нашого народнього відродження; вони виступають сильно проти „українізації" Українців, проти нашого синьо-жовтого прапору, проти нашої народньої мови і т. д.".

ВИЗИСКУЮТЬ ПРАЦЮ ДІТЕЙ.

КИЇВ. — „Комсомольська Правда" з 22 жовтня доносить, що в дяківському відділі винницького свинорадгоспу дітям сиротам, що працювали там ціле літо, не виплатили за працю грошей, а під зиму викинули їх „до чортової бабушки".

НАТИСК НА УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ В РУМУНІЇ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Румунська сіґуранца припинила на 6 тижнів видання українського тижневика „Самостійність". До цього треба додати, що української преси з інших країн до Румунії з дуже малими винятками взагалі не допускають.

НАТОВП У ПОЛЬСЬКИХ ТЮРМАХ.

ВАРШАВА. — Статистика виказує, що польські вязниці переповнені. Найгірше стоїть справа з вязницями, що є на українських землях під Польщею. Число вязнів збільшується в Польщі з кожним роком. Це видно з таких чисел: у 1933 р. було 42,706 вязнів, а цього року є вже в польських вязницях 52,000 вязнів.

ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Суд засудив Филипу Кубиш на 6 місяців тюрми за те, що вона в українській захоронці сказала: „Поляки зайди; Українці зроблять з ними кінець і будуть тут панувати". Це узнав суд образою польського народу.

КОЛЬОНІЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ.

ВАРШАВА. — „Курєр Варшавскі" подає числа щодо польської кольонізації на Волині. З них виходить, що за час від 1921 року перейшли в руки польських осадників, головно військових, 303,447 гектарів української землі, що була в руках польських чи російських поміщиків.

МОЛОЧАРСЬКИЙ ЮВИЛЕЙ У ГАЛИЧИНІ.

СТРИЙ (Галичина). — В жовтні минуло 30 років від оснування заходами о. Остапа Нижанковського першої української спілкової молочарні в селі Завадові, коло Стрия. В 1933 р. було вже 176 молочарень, що переробляли 52,889,078 літрів молока та виробили 2,288,541 кг. масла.

НЕ ДОВІРЯЮТЬ ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН.—Кружляють ріжні вісти щодо зближення між Ірляндією і Німеччиною. Кажуть, що до ірляндських пристаней заїжджають німецькі кораблі, з яких виладовують ріжні річи, яких митні урядники не контролюють. Кажуть далі, що це довозять Німці ріжного роду зброю і літаки. І питаються: проти кого є звернене те тайне зброєння?

НІМЕЦЬКА ТОРГОВЛЯ ОЖИВЛЯЄТЬСЯ.

БЕРЛІН. — Не зважаючи на заарганзований Жидами по цілім світі бойкот німецьких товарів, статистика виказує надвишку в німецькім торговельним балянсі. В жовтні вивезено з Німеччини в чужі краї товарів на суму 365,900,000 марок. Це є найбільша сума за всі місяці, крім березня.

ОДИН РІД ХЛІБА В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — У Німеччині будуть пекти лиш один рід хліба, згідно з гаслом: одна держава, один нарід, один вожд і один хліб.

Пекарі, що хочуть пекти інші роди хліба, мусять одержати від уряду спеціяльні дозволи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МІЖ СТРІЧКАМИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ

Совєти розбиваються скрізь по світі за кредитами. Капіталісти в Анґлії й Франції відмовляються давати їм довгореченцеві кредити і це завертає тепер усю увагу Совєтів знову на Злучені Держави. Ще недавно совєтські пресові аґенти розписувалися по американських часописах, що Совєти здержали дальші закупна в Америці, а зате поробили величезні замовлення в Анґлії. Виходило, що Америка зробила страшну помилку, що відкинула від себе такого доброго „костумера" (покупця). Та не минув місяць, а той покупець знову впрошується до Америки. А його аґенти знов розписуються широко, що то буде можна вивезти звідси до Совєтів. Навіть твердить, що Совєти знов „попустять" щодо сплати давніх довгів. Тільки вимагають, щоб не говорити публично, що то вони сплачуватимуть довги, затягнені Керенським чи якимсь-там іншим буржуазним російським урядом. Зате вони платитимуть вищі проценти від кредитів, а це буде те саме, що й сплата довгів. Ось так виглядає новий зразок большевицького крутійства. Ніби, перед масами робітників і селян, вони не платять ніяких довгів, затягнених „буржуями", а на ділі склонні платити, тільки закрито, щоб маси цього не пізнали.

Та нам тут іде про що інше. Знаємо, що недавно „Ди Ню Йорк Таймс" доносив, що совєтський уряд не допустить ніякої допомоги в харчах чи грошах для голодуючих, бо ніякого голоду нема, а жнива дописали, як ніколи. І достава збіжа державі дописала стопроцентово. Такі відомости вислано до Америки з Москви.

А тепер з тої самої Москви вислав до „Ню Йорк Таймс" совєтський симпатик, відомий Волтер Дюренті, величезну статтю, в якій розписується про конечну потребу уділення Совєтам кредитів. У тій статті він виразно підкреслює кількома наворотами, що Совєти готові поробити в Америці величезні закупна збіжа й поживи, бо через експеримент з колєктивізацією треба було на половину зменшити споживання мяса і дробу. Вправді жнива дописали, пише Дюренті, але вони заледви покриють потреби населення. А кілька стрічок далі додає він, що роки 1932 і 1933 були такі катастрофальні щодо засобів поживи в Совєтах, що вони спричинили жахливу смертність, і це треба, а зглядно можнаб тепер направити і спровадити величезні запаси поживи з Америки, коби тільки дістати з Америки — кредити.

Коли цілий світ писав, що в Совєтах, а головно на Україні, в 1932—33 роках люди помирають з голоду, то такі, як Дюренті, писали тоді, що це неправда, що це — протисовєтська пропаґанда. А тепер, коли ведуть совєтську пропаґанду за кредити в Америці, то вже признають, що люди вмирали з голоду. Ось так виглядають відомости, висилані з Москви до американських ґазет.

ПРОВІД І МАСА З КОРПОРАТИВНОЇ ТОЧКИ ПОГЛЯДУ

Питання взаємовідносин між проводом і масою все було і залишається для нас, Українців, досить болючим питанням, бо в нашій революційній боротьбі ми зазнали великої невдачі. А зазнавши невдачі, натурально шукаємо винних у тому. Одні скидають цілу вину на невдалий наш провід, а другі на нашу нездисциплиновану, несвідому народню масу. І в цих обвинуваченнях проводу, чи маси, виявляються дуже ясно політичні тенденції давнього демократично-соціялістичного виховання, що все протиставляло провід масі, як дві сили не тільки цілком відмінні, а навіть собі взаємно ворожі. А тимчасом правда має бути цілком інакша: провід не може бути відмінним від маси; він є — з корпоративної точки погляду — її невідривною складовою частиною.

Професор римського університету Бортольото в своїй прецікавій і дуже пожиточній книзі (Guido Bartolotto "Governanti e Governato del Tempo nastro", ed. Ulrico Hoepli. Milano, 1933), аналізуючи поняття „маса", вважає потрібним поділити ріжні формації маси на такі чотири катеґорії:

1) Випадкова маса, або натовп. Провідниками у випадковій масі яаляються так звані верховоди, які не мають жадної програми і не можуть накинути масі жадної дисципліни. Випадкова маса дуже легко міняє свій настрій і визначається переважно пасивним характером, що пояснюється випадковим складом її учасників.

2) Маса тимчасова, якої приклад ми знаходимо в революційній масі. Провідниками революційної маси являються демагоги, які надають масі тимчасову ціль, але не в стані увести її в орґанізаційні рамці та ґєрархічно здисциплінувати.

3) Орґанізована маса. Провідниками її являються орґанізатори та партійні лідери, які надають масі свідому ціль, виробляють разом з нею статути й програму діяльности та слідкують за дотриманням ґієрахічної дисципліни.

4) Маса, зорґанізована в рамцях політично-правного ладу. Вона зливається фактично з цілим народом, а її провідниками являються члени уряду з усталеною ґєрархією політичних і громадських діячів. Її діяльність ґрунтується на системі прав і обовязків, визначених у державному статуті чи конституції.

В усякому разі, в житті маси ми завжди знаходимо меншину, яка виходить на провідні становища і кермує цілою діяльністю маси. І то незалежно від того, як та маса називається і які форми вона прибирає.

На протязі історії взаємовідносини між цією меншиною, яку ми називаємо тут загально проводом, і рештою маси прибирали ріжні форми, але досвід минулих століть доказав, що здоровий розвиток цілої маси (народу) є можливий лише в тому випадку, якщо між провідною меншиною і цілою масою існує безперервний орґанічний звязок, внаслідок якого провідна меншина розуміє і відчуває інтереси цілої маси як свої власні. Це не є можливим ані при демократичній методі формування проводу, коли маса вибирає собі своїх провідників, ані при аристократичній методі, коли енерґійна меншина захоплює провід самочинно в свої руки і використовує його в інтересах самої провідної верстви. Досвід виказав, що при демократичній методі маса розпадається на взаємно ворогуючі між собою партійні табори, які стараються захопити владу тільки для своїх партійних інтересів, і тому вона тратить свою орґанічну солідарність та врешті робиться здобичею іншої, міцніше збудованої національної маси. При аристократичній методі зловживання владою провідної верстви та нехтування інтересів і почуття маси приводить вкінці до революційних спроб маси знайти собі новий провід.

Корпоративна доктрина пропонує нову методу формування провідної верстви. Вона виходить з революції як з вихідного пункту. Революція витворює провід, що виходить з революційної зорґанізованої маси. Цей провід, як кожний революційний провід, є самочинний, але є дійсним виявом і втіленням жадань і цілей маси. Прийшовши до влади, він міг би піти шляхом аристократичним, себто визнати себе за провід, настільки вищий від маси, що лише сила (себто нова революція) могла би вихопити з його рук владу. Він міг би піти і шляхом демократичним, себто, опанувавши владу і зліквідувавши рештки старого режіму, запропонувати масі вибрати нових провідників і тим віддати її на поталу партійної боротьби та інтриґ ріжних демагоґів. В італійському фашизмі ми бачимо пристосування корпоративного принципу, що є синтезою між демократичною й аристократичною методою. Провід, витворений у революції, вважає себе за справжнє втілення народніх інтересів, яким служить віддавна і безкорисно. Тому він не вважає можливим передавати владу в руки людей, що в часах революції виказали або брак громадської мужности, або звичайну громадську байдужність, або впрост нерозуміння національної дійсности та потреб народньої маси. З другого боку, він не хоче відірватися від маси, з якої вийшов і якої складовою частиною хоче залишатись, бо розуміє, що лише в цей спосіб може зберегти її довіря та розуміти її інтереси. Тому він уводить принцип виборів, що мають **пропонувати** вищому проводови нові сили з народніх мас до участи в проводі. Цей принцип дотримується в усіх громадсько - політичних установах, починаючи від синдикатів і кінчаючи на парляменті. Вищий провід, що в даному випадку є вищою державною владою, може той вибір приняти або відкинути, в залежности від того, чи запропонований їй кандидат відповідає, чи не відповідає її вимогам щодо провідництва.

Як бачимо, за масою залишається в корпоративній системі ініціятива, але ця ініціятива підпадає контролі проводу. З другого ж боку, провід залишається в тісному контакті з масою через всі оті професійні орґанізації, синдикати, які являються справжніми посередниками між індивідами (осібняками), як складниками загальної маси, і проводом, як виразником збірної волі всіх цих осібняків.

В корпоративній системі всі атрибути суспільної діяльности належать однаково індивідам, професійним орґанізаціям і державі. Але держава, що є суверенна, дисциплінує сферу діяльности як індивідів так і орґанізацій і інтервенює кожного разу, як діяльність одних чи других може виявитися шкідливою для цілости. Той, хто вважає, що в корпоративній системі індивід ніби зникає в масі, цілковито помиляється. Людина, як каже Бортольото у вище цитованій книзі, ніколи не може бути засобом; вона все залишається ціллю. Але щоб осягнути ту ціль, себто розвинути людську індивідуальність, треба мати добре зорґанізовану масу, бо лише в зорґанізованій масі, побудованій згідно з ґієрархічними вартостями, може виявитись і розвинутись людська особистість. Корпоративна система поборює індивідуалізм, наскільки він являється змаганням пожадливих еґоїзмів, але сприяє розвиткови індивідів, наскільки вони виступають як носії вартостей.

Чим більше вартостей розвиває в собі людина, тим вище підноситься вона по ґієрархічній драбині провідництва в тій масі, яка, за висловом Бартольота, має бути в корпоративній системі масою виробників, себто масою вартісних людей.

Евген Онацький, Рим.

.1-ШИЙ ЛИСТОПАД І „РІДНА ШКОЛА"

Дуже мало щасливих хвилин дарувала лукава доля нашому українському народови, що розсівся на пребагатих просторах азійсько-европейського перехрестя і страждав так, як та чайка в народній пісні, що „вивела чаєнята при битій дорозі"... Важко приходилося й приходиться нам змагатися за життя й розвиток. Морем крови спливала українська земля, високими могилами, „свідками бувальщини", зазначувала нестримний гін її синів до волі, до кращої майбутности.

І це не припадок, що серед кращих умовин, як особливож серед злиднів, наша журба зверталася в першу чергу до наладнання, поширення і закріплення своєї рідної школи і рідного виховання. Це виходило з природи річи, підсвідомо, або з глибокого зрозуміння основ існування нації, чи її загину. Бо **рідна школа і рідне виховання по всяк час, нині і на завжди, була, є й залишиться цілющим джерелом життя і найпевніщою основою існування нації.**

Наші князі одні з перших в Европі клали підвалини під рідне шкільництво. За козацьких часів представники чужих держав подивляли, як високо стоїть культура на Україні; подивляли, що не тільки мужчини, але й жіноцтво у нас грамотне й освічене!

А наше преславне **січове стрілецтво ділом зазначило вагу рідного шкільництва,** орґанізуючи українські школи на Волині. Тисяч пятьдесять українських шкіл на північно-західніх землях у часі австрійсько-німецької окупації та за короткий час української влади — це переважно нерукотворне діло нашого преславного січового стрілецтва при великому співчутті й допомозі тамошнього українського населення.

Нерідкі приклади, що опісля неодин наш січовий стрілець чи то в чехословацькому таборі чи таки в краю, вмираючи, усе своє майно записував на рідну школу. **Бо в рідній школі бачив ту „гать міцну і високу",** яка захищає українське молоде покоління, щоб його чуже море не залило...

Тим то наше січове стрілецтво, тим то наші безсмертні герої такі близькі Рідній Школі, — тому Рідна Школа така дорога кожному, хто бажає українському народови кращої долі.

Праця шляхом рідної школи й рідного виховання спокійна, незамітна, але глибока, тривка, в наслідках неменше важна, як збройна боротьба. Бачимо це наглядно на прикладі наших сусідів.

Після того, як російський цар кріваво здавив польське повстання в 1863 році, приватні польські школи й польські вчителі зберігали польського духа перед зневірою і російською загладою. Ось що читаємо про це у збірній праці "Przeszłość i przyszłość szkolnictwa prywatnego", Warszawa, 1922 г.

„З ґордістю згадуємо 1863 рік... І був би безслідно пропав геройський подвиг (1863 р.), якщо не станув би бив до тихої впертої боротьби цілий леґіон беззбройних героїв".

„...Переслідування віри, рідної мови й національного духа булоб могло стати „смертним ударом для народу..." Та в тому важкому положенні польські приватні школи були тою ґранітною скалою, об яку розбилися русифікаційні фили царського режіму.

„...Приватні школи створювали доконані факти, а місцеві власти, як тільки зорієнтувалися, то заборонювали, грозили, а навіть замикали школи... Російські власти звертали увагу навіть на такі речі, як географічні мапи польською мовою, яких шукали по школах інспектори (ревірові) або польські засловки в шкільних денниках, свідоцтвах, що їх видавали ученикам і т. п. Боротьба була довга і завзята, одначе закінчилася нашою побідою"...

„Та ідейна боротьба видала імпонуючий овоч патріотизму, защіпленого в душах вихованків. Нестримний дух молоді тих шкіл при формуванні польської армії в часі, коли вітчина була загрожена, є найкращим свідоцтвом ідеольоґії тих шкіл".

„...Що дух народу не вмер, що геройський подвиг січневого повстання не пропав без наслідків — це їхня заслуга; їм належиться не менша вдяка, як ветеранам 1863 року".

Це все дуже гарно. Але ми з нагоди „Першого Листопада" спитаймо себе, спитаймо друг друга: Чи всі ми як слід зрозуміли велике, підставове значіння „Рідної Школи" для української нації в часі сучасного важкого лихоліття? А якщо зрозуміли, чи сповняємо свої обовязки супроти неї? Так! Бо „Рідна Школа" постійно потребує жертв і то чимраз більших, бо потреба нації велика.

Ось тепер найактуальніша справа — це внутрішня позичка „Рідній Школи". Одна позичка невелика, всього 25 зл., а можна підписати і виплатити й більше. — Чи всі ми доложили свою цеголку до великої рідношкільної будівлі? Якщо ні, то зробім це доконче, кожний зокрема або гуртом, наразу або ратами.

Велика, радісна днина „Першого Листопада" нехай нагадає нам обовязки супроти Рідної Школи і спонукає до жертви кожного в міру його змоги. Памятаймо, що таким чином мостимо шлях до великої майбутности! — („Новий Час").

В. Ф.

МУДРЕ ЗАВІЩАННЯ.

— 2)

Старий майже що днини рубав дрова, щоби вилляти з себе скаженину, яка в його душі кипіла, коли бачив, що в господарстві твориться, і що син ходить посоловілий. Як би не ті дрова і не грамота, що спочивала в нотаря, то хто знає, чи старий коли не втратив би духової рівноваги і не наробив якого нещастя.

Знаючи, що маєток обезпечений перед переходом в погані руки, старий спокійний був і не боявся вмерти. Він вже й волів вмерти, бо своє вже віджив і не мав охоти бути свідком того, що в хаті діється.

Макаяр не був щасливий, та не показував сего. Його батько має добрі очи і знає свого сина. Видить крізь одяг, крізь ребра і аж до серця зазирає. Хоч син нічого не каже, то батько таки знає, що його там в души гризе.

Бігати по людях і по музиках, Макар вже відівчив жінку. Була в хаті неодна буча, та остаточно Макар поставив на своїм. Та такою, якою була мама Макара, молода Нагірнякова не буде. Ся не така. Вона не для Макара. Та сего вже не зміниш... Між Нагірняками таки знайшовся один осел!

Ось такі думки метушилися в души старого Нагірняка. Він вже не мав охоти дивитися на все те, що колотилося в хаті. Йому остогидли ті дрібні сварки. Замкнув раз свої очи і більше не відкрив. Сина і невістку лишив самих з собою.

Нагірнякова стала докоряти мужеви, що він держить її в своїй хаті неначе якусь чужу.

— У кождого господаря його жінка має щось власне, — казала. — Я не маю нічого, бо твій старий не записав мені клаптика землі, ні ти не переписав на мене бодай одну грядочку. Не ганьба се? Баби в селі позирають на мене зкоса, наче би я не була їм рівня.

Макар все погадав собі:

— Два вуха маю хіба на те, щоби таке одним впускати, другим випускати.

Всеж таки лишалася лють. Приняв батьківський звичай. Його наймити ніколи не рубали дерева. Не треба було, хоч пекарня зїдала дуже багато дров. Господар сам нарубав. Як запас нарубаного дерева вже вичерпувався, то господиня подбала, що мужа нападала скаженина. Він хапав сокиру і йшов до шопи рубати.

Нагірняк рубав дрова тільки тоді, коли був дуже лютий. Коли був тільки сердитий, або коли вже остогидло дивитися на жінку, виходив з хати. Хоч без цили, ішов у поле. Пройшов поле, пройшов поля громадян і зайшовши аж на межу громади, вертався назад. Одної днини, коли прийшов на край свого поля, відділеного від сусідського широкою, кущами і деревцями порослою межею, сів під одним таким деревцем, щоби, відпочиваючи, закурити люльку. Сидить, пакає, пускає клуби диму і, глянувши вгору, побачив на галузках дерева сильця на птахи. В однім вже тріпалася синичка.

Нагірняк дуже любив птахи і його сердили хлопці, що такі сильця і ріжні пастки закладали. Коли таке побачив, то гадав, що не переміг би себе, спіймавши виновника, і на його спині поломив би свою палицю. Гадав, що має право до того, бо тому два роки громада вибрала його війтом.

Побачивши тепер сильця, він встав, палицею загачив за галузь, притягнув її до себе і сильце відірвав. Так зробив з другим і третім сильцем. Спійману синичку випустив.

— Тепер буду призиратися кождому дереву, чи нема там сильця або пастки. Буду стягати і нищити. Також громадському поліцаєви прикажу, щоби робив се... Коби я спіймав котрого з них!

Другої днини Нагірняк знов ішов полем. Ішов тою, кущами зарослою межею. Вже здалека побачив, що якийсь хлопчина скрадається до одного дерева і лізе на нього. Коли Нагірняк, не помічений хлопцем, підійшов під дерево, пізнав, що то Сава, синок бідної вдови халупниці. Хлопець стояв у вилах дерева, одною рукою держався галузки, в другій мав сильце.

— Ще не причепив, — погадав собі і Нагірняк. Не кажучи нічого, вхопив його за ногу і стягнув з дерева.

Троха здивований Сава, стояв перед ним і сміло дивився йому в очи. Така, як Нагірняк гадав, безличність, розсердила його. Вхопив хлопця за вухо, добре поторгав, почастував палицею там, де таких хлопців частується, і пхнув його в сторону села так сильно, що хлопець аж впав. Підвівся і, не плачучи, пішов поволи межею. Нагірняк хвилю за ним дивився і пішов межею в противну сторону.

Десь по годині вертався назад. Коли підходив до того місця, де спіймав був Савку, почув за кущами під тим деревом розмову дитячими голосами. Схилився, щоби його стоячого за кущами, хлопці не бачили. Проміж вітки бачив, що Савка сидить на землі і хлипає. Пару кроків за ним стояв Яць Мойдич, син жінчиного брата. Яць глузував:

— Добре тобі так, ти голоднику, ти вошебийнику! То Бог скарав тебе за те, що ти лиш лазиш з дерева на дерево і зриваєш сильця, позакладані хлопцями. За те хто інший побив тебе. Як ще одно моє сильце стягнеш, то й від мене дістанеш.

Савка, схопившися і затиснувши пястуки, ішов просто на Яця. Сей обернувся і накивав пятами. Сава побіг за ним.

— То воно так було! — Нагірняк аж голосно сказав до себе, дивлячися за хлопцем. — Савка, так як я, нищив сильця, які закладав братанич війтихи. А я його набив за те. Він не боронився, не плакав і ні пари не пустив з уст, виновника не виявив. Мабуть злякався так, що не мав смілости балакати.

Нагірняк не знав того, що хлопчина цілком фальшиво зрозумів його. Савка гадав, що набрав за нищення чужої річи, мовляв: „Ти не причепив того, то й не рухай!"

(Далі буде).

„ТИМ, ЩО ХОТЯТЬ УПЕРЕД"

(Голос европейської еміґрації про позаочну науку)

Недавно вийшла в Подєбрадах у світ чепурненька, прикрашена ілюстраціями брошура, під заголовком: „Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання".

Знаємо дуже багато патріотів, що з приємністю стверджують появлення кождої нової української книжки, але... ніколи їх не читають. Одначе цю брошурку, хоч вона не є літературним твором, а лише інформаційним виданням, мусить з цікавістю перелистувати кождий, хто не на словах, а на ділі цікавиться українською справою і її успіхами.

А ця брошурка якраз скромно, але з цифрами в руках говорить про певний успіх українства в ділянці позаочного навчання.

Про цю справу українське громадянство (не все, а лише те, що читає часописи!), правда, вже дещо чуло і знає із тих коротких заміток та оголошень, що зявляються в пресі, одначе нова брошура цінна тим, що подає якраз **підсумок** дворічних змагань Української Господарської Академії в напрямку наладнання в умовах сучасної української дійсности справи позаочного навчання.

І треба обєктивно признати, що ця справа показалася **цілком життєвою:** вже сьогодня Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання (відомий у скороченню, під назвою УТГІ) серед українських культурних інституцій може за правом заняти цілком поважне місце. Навіть не віриться, але фактом є, що до Інституту зголосилися вже до сьогодня 390 слухачів. При тім цінність цієї цифри в тому, що це слухачі не із „патріотизму", не для піддержки „рідної" і не „для статистики". Ні, це ті, що прийшли за знанням, прийшли з серіозним наміром учитись і щось з того в життю мати, бо ця школа є платна і побудована на принципі самовистарчальности. Вона, правда, йде назустріч нашій загальній нужді, призначаючи за свою „службу" мінімальні квоти. Правда й те, що деякі окремі менші курси (як напр., пасічництва, садівництва, перероблення садовини й городини, миловарства, радіотехніки) коштують всього лише по 10—20 злотих, але ці гроші кождий студент неодмінно має заплатити. Звичайно, беручи статистично, така велика нація, як українська, мусіла б мати уже грубі тисячі людей на курсах позаочного навчання, але, здається, краще не гнатися за великими цифрами. Воно може й правильніше, що школа розвивається орґанічно і ступнево без нервових скоків: тим міцніший буде її фундамент. Гаслом школи є: „Тим, що хотять уперед", отже таких не тільки у нашої, а й кождої нації не так уже багато. Це — справді — кращі, серіозніші, з сильнішим характером люди. Люди, що справді хотять іти наперед, — в інтересах не тільки особистих але й національних. Звичайно, рік від року, помалу, ця школа буде доповнюватись тими кращими, „що хотять уперед".

Брошура на 66 сторінках подає вичерпуючі інформації про УТГІ — його історію, завдання та програми поодиноких відділів і курсів, про методи навчання, шкільні такси і т. д.*). Тут передовсім треба з почуттям великого задоволення і в повній свідомости значіння цього факту ствердити, що в складі УТГІ задержався в повному вигляді вісім-семестровий Економічно-Кооперативний Відділ, який уявляє собою якби самостійну **високу** українську економічну школу. На Відділ зголосилися нині 120 слухачів. Вони правильно переходять з семестра на семестр, для них поступово друкують лекції, отже це школа, що жиє нормальним академічним життям. Факту цього не можна недоцінювати в наших тяжких часах, коли навіть держави мусять звивати свої поодинокі високі школи.

Другою цікавою і важною складовою частиною УТГІ є одно-і дво-семестрові фахові курси, котрих завданням дати слухачам практичні знання і заробіток у життю. Ці курси виникають вміру зголошення на них студентів і вже нині цих курсів оголошено 12, а саме: курси бухгальтерії, контроль-асистентів (годівля худоби), громадської аґрономії (для осіб з високою аґрономічною освітою), сільсько-господарського рахівництва, чужих мов (анґлійська, німецька, французька), пасічництва, садівництва, оброблення шкіри, радіотехніки, практичної фотографії, миловарства і перероблення садовини та городини. На цих курсах досі перейшло 189 осіб, багато уже курс закінчило. Сюди записувались люди і з найменшою освітою — господарі та робітники, що хотять придбати новий варстат праці.

Нарешті, до певної міри новиною є курси українознавства. Ці курси виникли внаслідок побажань, висловлених зпосеред українського громадянства, і є річою небуденною. Вони зорґанізовані з великим накладом праці, — з участю найвизначніших наших професорів-фаховців і безумовно будуть значним вкладом у нашу культуру. Курси складаються з восьмох дисциплін: українська мова, історія українського письменства, історія України, історія українського громадського руху в XX ст., українська культура (колективна праця багатьох авторів), фізична ґеографія України, економічна ґеографія України і націольоґія. На курс приймається слухачів незалежно від попередньої освіти, але форма викладу пристосована приблизно до інтелектуального рівня осіб, що закінчили 6 кляс ґімназії. На цих вищих курсах українозвавства уже є 114 студентів. Але й уже нині чути голоси, що, властиво, такі курси мав би перейти кождий український інтеліґент та пів-інтеліґент. Годі ціле життя залишатись ділетантом у тих справах, про які говоримо що дня!

Брошура подає деякі статистичні дані про студентів УТГІ. Ось, наприклад, як студенство УТГІ розділяється по віку (у відсотках до його загального числа):

Вікові ґрупи: до 20 літ 4%; 20—25 32%; 26—30 22%; 31—35 20%; 36—40 11%; 41—45 7%; понад 45 літ 4%.

Як бачимо, значіння й вигоди позаочного навчання оцінили в першу чергу люди дозрілого віку. Здебільша звязані службою, працею і родиною, вони в УТГІ знайшли відповідний спосіб поширити свою освіту й узброїтися для дальшого життєвого шляху. Правда, як відомо, на позаочних курсах взагалі переважають люди середнього віку, одначе гадаємо, що, в звязку з крізою та іншими моментами, на Інститут позаочного навчання повинна була звернути пильну увагу і наша українська молодь. Це явище, правда, уже у великій мірі помічається й нині.

Таксамо брошура подає в цифрах цікавий образ того, хтож саме люди, яких професій, — вчаться в УТГІ.

Тут ми маємо таку картину:

Професійні ґрупи: 1. Учителі середніх та нижчих шкіл, процент студіючих, 15.8; 2. Особи без сталого заняття 15.1; 3. Хлібороби (самостійні господарі та сільсько-господарські робітники) 14.4; 4. Ремісники та індустріяльні робітники 14.0; 5. Кооператори (директори та службовці в кооперативних установах) 13.8; 6. Урядовці та службовці в установах і підприємствах 11.0; 7. Промислові та торговельні підприємці 4.1; 8. Студенти високих шкіл 3.8; 9. Інжинїри й техніки ріжних фахів 3.5; 10. Особи вільних професій 2.4; 11. Духовні 2.1.

Отже, як бачимо, лише 15% студентів УТГІ не мають сталої професії; це якраз здебільшого молодь, що покінчила середні школи і студіює дома, рештаж 85% — це люди, що заробляють на хліб. Цікаво також ствердити, як позаочне навчання стало несподівано чинником реалізації ідеї духовної соборности української нації. Справді, якраз на цьому терені вся українська нація: серед студентів УТГІ ми маємо Українців з усіх наших земель (за виїзком, звичайно, радянської України) і з цілого світу; — Европою починаючи й Америкою та Азією кінчаючи. Всі вони побирають науку з одного джерела, всім їм розсилається одною літературною мовою писаний студійний матеріял (досі друковано 532 аркуші лекцій) — і чи не в цьому реальна підвалина нації?

12-го листопада Інститут кінчить два роки свого існування. Як бачимо, за цей короткий час зроблено дуже поважну роботу. Українська Господарська Академія — ця старша сестра УТГІ — доказала свою життєздатність і всеж таки, серед дуже несприятливих умов, утрималась на службі нації.

Побажаємож, щоб і наша нація належно оцінила ці змагання і вповні ціло використала ті дорогоцінности, що несе їй Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання.

А. Краєвий.

*) Писати на адресу: Ukrainska hospodarska akademie, Podebrady, Tchecoslovaque.

— Ти не віриш у ніщо?

— Чому ні? Я вірю, та лише в це, що розумію.

— Ну, то виходить на одно й те саме.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

(8)

рядок цілком зрозумілий, якщо візьмемо на увагу трудноші, напр. при стяганні податку і т. д.); рівнож (також, теж); провінцій в Туркестані (провінцій у Туркестані); для шкіл в західній Канаді (для шкіл у західній Канаді); переклав на анґлійську мову др. Гонтер (переклав анґлійською мовою д-р Гонтер); воздушна парада (повітряна парада); консерват (консерватист); Юреневим (Юреневом); в справі продажі (в справі продажу); до острої (до гострої); з посад в публичних (з посад у публичних); комітет в Ню Йорку (комітет у Ню Йорку); правительство (уряд); гроші дістає 7,000 жидівських родин (гроші дістають 7,0000 жидівських родин); кілько (скільки); згинуло 1,400 параґвайських жовнірів (згинули 1,400 параґвайських жовнірів); цего (цього); брацтво (братство); Лидія Ґрачі буде першим пастором жіночого роду в Канаді (пастор жіночого роду називається в українській мові „пасторка", так як учитель жіночого роду називається „вчителька", отже повище речення буде по українському так: Лидія—ліпше Лідія Ґрачі буде першою пасторкою в Канаді); реґістрація (реєстрація); слідуючого року (наступного року); згинуло 260 вуглекопів (треба: згинули); конець (кінець); в слушний час (в слушнім часі); весь (увесь, ввесь); тут ще (тут іще); інжінір (інжинір); ніразу (ні разу); дра В. Левицького (д-ра В. Левицького); відтягання вже відроблених не доступні ізза високих цін (недоступні через високі ціни, або: зприводу високих цін); письменникам зза границі (письменникам іззa границі); втікли (втекли); вживає замість горівки етер (вживає замість горівки етеру); де мешкає хоч кілька Поляків (де мешкають хоч кілька Поляків); спірітус (спірт); по причині (з причини); зменшили о сто міліонів бушлів (зменшили на сто міліонів); так в Злучених Державах як і в Канаді і других краях (як у Злучених Державах так і в Канаді та в інших краях); цьогорічні нещасні збори пшениці (чому ті збори були нещасні?... Автор мав мабуть на думці замалі, невдалі, невидатні збори); збіжжя, в іншим місці: збіжжа (треба вживати якоїсь одної форми); попит за пшеницею (попит на пшеницю); утяжливі (важкі, надмірні); в порівнанню з другими товарами (в порівнанню з іншими товарами); на десять літ ще (на десять літ іще); зелова хемія (зільна хемія); жолудок (шлунок); утроба (печінка); тому 20 або більше літ назад (20 або більше літ тому; слово „назад" тут зовсім непотрібне, бо це яскравий москалізм); 1. вересня, 1934 року (1. вересня 1934 року); є того рода (є того роду); однак їх положення і добра надія дає надію (тут присудок мусить бути у множині: дають); перевисшає (перевищає); банкроцтво (банкротство); передбачує (передбачає); немов би (немов-би); дививсь у будуччину (дививсь у будуччину, або: дивився в будуччину); порозуміння один з другим (порозуміння один з одним); судить після того (судить відповідно до того, або: згідно з тим); попризначував в судових (попризначував у судових); редіо (радіо); поступав в такий спосіб (поступав у такий спосіб); продасть заграницю (продасть за границю); всего (всього); оставшими (осталими, або: остальними); матиме до продажі (матиме до продажу); щоб вирівнати шкоду, понесену в наслідок надплати фармерам (щоб вирівнати шкоду, яку мав („пул") внаслідок надплати фармерам); за спродану через Пул пшеницю (за продану Пулом пшеницю); гафтовання (гаптування); гарних шев (гарних швів); лискучих (блискучих); спілка може бути інструментом для продуцентів збіжжа (тут слово „інструментом" не підходить; треба: середником, засобом, посередником); запрошуємо кожного фармера продукуючого збіжжа (запрошуємо кожного фармера, що продукує збіже); у наших стремлінних (у наших змаганнях, або: прямуваннях); не дати пропасти цій так корисній для нас інституції (треба: такій корисній); мимо великих зусиль (не зважаючи на великі зусилля); много хорих (багато хорих);

ВІДДАЛІ МАЛІЮТЬ...

(УП) Останній перелет Анґлія-Австралія на протязі не цілих трох днів є чудом техніки 20. століття і подивом для людської видержливости. Майже три дні серед громового гуку моторів, в напруженні високо над землею, яка то зникала то зявлялась під ними, боролись вони за життя і славу, або за смерть. В половині минулого століття на відбуття такої дороги треба було 5 місяців часу, а тепер лише не цілих три дні. Ось що вияснює наглядно успіх техніки. В звязку з таким спортовим рекордом анґлійського летунства варто згадати й інші досі осягнені рекорди того типу. Водолітаки мають такі рекорди: скорість 642.403 км. на годину (Італія). На днях встановлено рекорд 709 км. на годину. Віддаль і час лету 4,122 км. на протязі 26,35,00 годин (Італія). Висота 11,755 м. (Злучені Держави). Земні літаки: 491 км. на годину (Злучені Держави). Висота 14,433 м. (Італія). Віддаль у простій лінії 9,104.7 км. (Франція). Віддаль по коловій лінії 10,601.48 км. (Франція). Час лету з доповненням палива 553.41 годин (Злучені Держави). Щодо рекордів безмоторового літання, то тут ривалізують між собою Совети й Німеччина. Також бальонові рекорди мають Совети й Німеччина за винятком висоти лету, яку мають Бельґійці. Треба признати щозавдяки техніці віддаль між континентами маліє. Скоро світ буде завузький для людей. Про практичне значіння останнього лету напишемо при іншій нагоді. Тут лише зазначимо, що в першу чергу цей успіх буде використаний мілітарно, а аж далі почтово-торговельно.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В оголошенню мясарських продуктів п. Стасюка, зайшла друкарська помилка в ціні. Подано, що **свіжі шинки** (задні) продається по 18 ц. ф., а має бути **19 ц. фунт.**

Адм. „Свободи".

ПУБЛИЧНА СЛУЖБА (PUBLIC SERVICE) ДОСТАРЧАЄ ЕЛЄКТРИКИ МІСЦЕВИМ ПУБЛИЧНИМ ШКОЛАМ.

Публична Служба (Public Service), Електрична і Ґазова Компанія, почала тепер давати електрику вищій школі (Dickinson High School) у Джерзи Сіти, Н. Дж. Досі ця школа виробляла електрику для своєї потреби в своїй власній електрівні.

Шкільна Рада в Джерзи Сіти вирішила цю постанову тому, що міські інжинїри вирахували, що воно вийде для міста дешевше діставати електричну струю з Публичної Служби.

Починаючи від 1924 року, Публична Служба, (Public Service) постепенно уділяє свою електрику місцевим публичним школам і сьогодня вже всі міські школи засобляються електричною струєю з Публичної Служби.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЕМПБЕЛ, О.

На Рідний Край.

Дня 28. жовтня українська громада в Кемпбел, О., відсвяткувала Листопадове Свято. Чистий дохід в сумі $30 призначено на такі цілі: $20 на інвалідів, $5 на політичних вязнів, а $5 на визвольну боротьбу. Гроші переслано через Обеднання.

Ф. Кузенко.

ГОЛИОК, МАСС.

Повенянам.

З підприємства Українського Жіночого Клюбу, яке відбулося 20. жовтня, було чистого доходу $10 і ту квоту переслано через Обеднання з призначенням її на потерпівших від повені.

К. Федорів.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

В середу, 14 листопада 1934 р., помер **Стефан Дацик,** член від. 147 У. Н. Союза, що проживав у Фулертон, Па. Покійний походив з родини Дациків, зі села Бутини, пов. Жовква, Галичина. Вступив до У. Н. Союза 1918 р., був добрим членом. Покійний полишив жінку Катерину і 8 діточок: Анна, Катерина, Марія, Стефан, Софія, Володимир, Ольга і Розалія. Похорон відбудеться в суботу, в годині 9 рано з дому жалоби, 88 Catasaqua Rd., Fullerton, Pa., до української православної церкви в Алентавн, Па. Покійний буде похований в Алентавн, Па., на українськім цвинтарі.

Земля Йому пером!

Дня 13 листопада померла **Анна Швець,** члениця від. 206 У. Н. Союза й дружина відомого нашого члена Андрія Шевця. Покійна належала до У. Н. Союза 14 років, була щирою Українкою і попирала всі українські справи. Походила з села Борки Малі, повіт Скалат, Галичина. Похорон відбудеться дня 16. листопада з дому жалоби, в годині 9. рано. На цей похорон запрошуємо всю родину, членів і члениць У. Н. Союза і знакомих.

Вічна Їй память!

Михайло Яцишин, секр.

Начальник офісу відвідав хорого службовця. Застає його в ліжку й каже:

— Бачу, що ви не вдаєте хорого, а дійсно ви хорі. Дуже мене це тішить.

ПОПУЛЯРНІ ВИРАЗИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ.

Американська політика має свою спеціяльну мову, яка приняла сотки слів, так званих „сленґ", і значіння їх не пояснить словник. Але зрозуміння тих слів і виразів є конечне кождому, хто хоче слідкувати за політичним життям цього краю, бо в писанню і в промовах на політичні теми їх часто вживають.

Нижче подаємо вирази, які зустрічаються підчас виборчих кампаній.

„Аґрикулчурел Блок".—Цей вираз відноситься до ґрупи сенаторів і репрезентантів аґрикультурної части краю, які стараються провести закони, прихильні для фармерів.

„Ейнджел". — Багатий чоловік, який жертвує великі гроші на виборчу кампанію певного кандидата. Розуміється той „ейнджел" має якусь користь з того, коли попираний ним кандидат зістане вибраним.

„Бенд Веґон". — Це, так би сказати, партійний віз. Коли кажуть, що якийсь „політишен" вилазить на „бент веґон", то це значить, що він приймає плятформу, ухвалену більшістю, хоч він сам при дискусії був її противник.

„Баннер Стейт". — Стейт, який завше однодушно підпирає кандидата тільки одної якоїсь партії.

„Бос". — Професіональний політик, який має контролю партії в своїх руках і вплив на законодатні та виконавчі круги. „Босівство" є дуже поширене в американських міських та ґромадських самоврядуваннях.

„Джі О Пі". — Скорочення „Ґренд Олд Парти". Так називають републиканську партію.

„Генчман". — Послушний сторонник політичного боса.

„Лаббі". — Ґрупа людей, яка старається впливати на членів законодатних установ. Коли „лабеісти" являються заступниками орґанізацій — таких як „Чембер оф Комерс", робітничих юній чи фармерських товариств — для вияснення перед законодатними комісіями певних питань, то така робота булаб навіть корисна, але часом робота лабеістів скрита. Для довершення свого діла вони часто вживають таких способів, як підкупство, тощо. Часом „лабі" є така сильна впливами, що її жартом називають „третьою партією".

„Машін" — Політична орґанізація міста або стейту, яка є під деспотичним проводом „боса". Він має прислужників, які мають політичні „джаби", роблять роботу в малих місцевих орґанізаціях і т. д.

„Полс". — Місця, де відбуваються голосування.

„Репітерс". — Люди які неправильно голосують у кількох місцях, підчас тих самих виборів. Вони звичайно змінюють назвища, вживають імен померших осіб або людей, які виїхали з даної місцевости. „Репітінґ" є строго заборонене. Чоловік, який голосує при виборах більше як один раз, може бути арештованим і покараним за це.

„Стрейт Тикет". — Голосуюча ліста кандидатів даної партії. Для вигоди тих, хто голосує на „стрейт тикет", на початку кождого ряду партійних кандидатів є назначене колісце. Голосуючий потребує тільки покласти хрестик в тім колісці це вже значить, що він віддає свій голос на всіх кандидатів даної партії.

„Стров Вот". — Неофіціяльний огляд публичної опінії, звичайно уладжений якоюсь ґазетою або приватним товариством для звідин, якому кандидатови більше людей сприяють.

„Плетформ". — Виборча програма або плятформа, яку партія собі вирішить і зобовяже свого кандидата придержуватися принципів тієї плятформи. Кождий поодинокий принцип називається „пленк".

„Слош Фонд". — Фонди, яких партія вживає для вироблення собі прихильної опінії при виборах.

„Стендпетер". — „Політишен" який уперто стоїть на якійсь засаді.

ФЛІС.

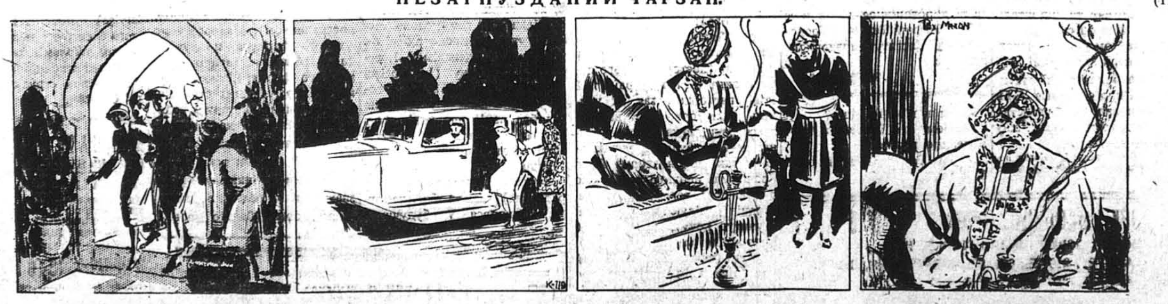

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(119)

Малий англійський відділ мав пробувати викрастися вночі, під покривалом темноти, з маєтку магараджі та дістатись до англійського протекторату, сто миль на захід. Патриція, відважна дочка відважного жовніра, не мала страху.

Але Патриція мала немало клопоту, щоби переконати матір Роджера, що все йшло добре. Князь Агмед сумнівався в цей плян, але обіцяв приготовити для них усе потрібне Скоро потім, перед північю, троє людей всіло до автомобіля, присланого Агмедом, під особистими сторожами князя.

Вони розпрощалися зі своїм хазяїном і везучий їх автомобіль почав гнати городами палати, повними солодкої перфуми... А тимчасом у королівській кімнаті магараджа, добре повідомлений про все, що діялося, закликав до себе свого вірного слугу.

Магараджа дав обережні припоручення. „Дивись добре, щоби щось не сталося дівчині!" Це були його останні слова перед відходом слуги. Як він лишився самий у кімнаті, хитрий усміх заграв на його обличу: видно, він був вдоволений зі себе.